

İşitme Engelliler’de Temel Sanat Eğitimi

Nilgün SALUR
Tamer DERİCAN

Öğr. Gör.

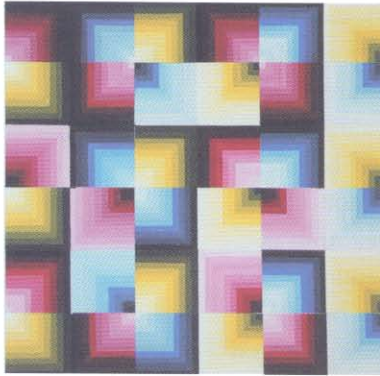
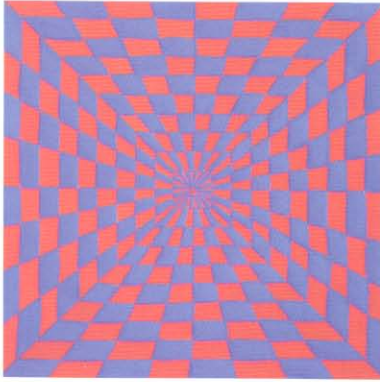
Anadolu Üniversitesi

Engelliler Entegre Yüksekokulu

Grafik Bölümü, Öğretim Görevlileri

Özel Eğitim, normal eğitimden yararlanamayan veya kısmen yararlanabilen, özel gereksinimi olan bireylerin bağımsız yaşama hakkını elde etmesini amaçlayan, bireysel olarak planlanan, örgün olarak uygulanan ve değerlendirilen öğretim hizmetlerinin bütünüdür.

Tüm bireyler bedensel özellikleri ve öğrenme yetenekleri yönlerinden birbirlerinden farklılıklar gösterir. Yapabildikleri ve gelişimleri açısından söz konusu bu farklılıklara, çevresel ve kültürel etmenleri de ekleyecek olursak, her bireyin kendine özel bir varlık olduğu görülür. İşiten bireyler dili kendiliğinden, zorlanmadan edinirler ve kendilerine sağlanan öğrenme fırsatlarını kullanarak, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarında temel beceri ve kavramları gelişimlerinin doğal sonucu olarak kazanırlar. Oysa ki, özel gereksinimli bireylerin kendilerine sağlanan öğrenme fırsatlarından yararlanabilmeleri normal gelişim gösteren bireyler kadar kolay olmamaktadır. İşitme organının herhangi bir noktasında oluşan hasar nedeniyle konuşma seslerini hiç duymayan ya da çok azını duyabilen işitme engelli bireyin, konuşmaya dayalı dilin karmaşık sistemini ve kurallarını, yardım almadan çözümlenebilmesi çok zor olmaktadır. Bu nedenle, işitme engelli bireylerin günlük yaşamda ve eğitim-öğretim yaşantılarında yer alan pek çok beceriyi yerine getirmelerinin, topluma katılmalarının ve kabul görmelerinin güçleştiği söylenebilir. İşitme engelli bireyin işiten toplum içinde, etkin ve üretici olabilmesi amacıyla yönelik olarak, kendisine uygun iletişim becerilerini kazanabileceği, aynı zamanda entellektüel ve akademik becerilerini en üst düzeye çıkartabileceği özel eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Türkiye’de Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu Grafik Bölümü olarak hazırlık dahil 5 yıl devam eden akademik eğitim-öğretim sürecinde; öğrencilerimiz, sınıf mevcudu en fazla 11 kişilik, akustik düzenlemeleri yapılmış, içeride ve dışarıda gürültü seviyeleri en aza indirilmiş, bilgisayar ve data show donanımlı, internet bağlantılı, öğretmen - öğrenci ve öğrenci - öğrenci etkileşimlerinin sağlandığı özel eğitim ortamlarında ders görürler.

Grafik tasarım dersleri içeriğinde yer alan Temel Sanat Eğitimi dersinin işlenişinde, temel sanat öğeleri olan nokta, çizgi, leke, form (şekil), biçim, ışık-gölge, renk, doku (tekstür), yön, ölçü, aralık (espas) kavramlarının algılanması zihinde canlandırmakla gerçekleşir. Çizmeyi tasarladığımız görseller, kullandığımız sözcükler veya formlar insan beyninde ne kadar görünür hale gelirse o kadar çabuk ve kolay düşünülür ve öğrenilir. Görsel düşüncenin imgelere dönüştürülüp hayata geçirilmesindeki en temel neden bireyin algıladığı iç ve dış dünyasını anlaşılır duruma getirme çabasıdır. Örneğin öğrenci bir nesneyle (duygu, düşünce, kavram) doğrudan karşılaştığında onu gerçeğe çok yakın bir biçimde algılamaya çalışır ve beyinde anlamlandırır. Fakat aynı nesneyi (duygu, düşünce, kavram) öğrenciye göstermeden sadece sözel olarak anlattığınız zaman beyinde anlamlandırması güçleşir. Nesnenin görseli, nesnenin kendisinden daha düşük ama kelime ve deyimlerden daha yüksek bir algılama düzeyine yol açar. Algılanan kavram, olay ve duygu hakkında beyinde bir düşünce oluşturulabilmesi, algı sonucunda beyinde kalan izlerin anlamlandırılması ile oluşur. Yani zihnimizde kelime yerine görsellerle daha kolay düşünülür ve öğrenilir. Bu derste akademik becerileri kazandırabilmek ve öğrenmeyi sağlamak için üç önemli nokta üzerinde durulur.

A. Sözel Bilgi Vermek

Bilgi düzeyinde; öğrencilerin temel sanat öğeleri olan nokta, çizgi, leke, form (şekil), biçim, ışık-gölge, renk, doku (tekstür), yön, ölçü, aralık (espas) kavramlarını, kurallarını, ilkelerini hatırlamaları, tanımlama ve anlatabilme becerilerini geliştirmeleri için görsel malzemelerle, örneğin fotoğraflar, filmler, slaytlar, iş yaprakları ile desteklenir.

Araştırma

Bilgi düzeyinde düşünme şekilleri ve becerileri:

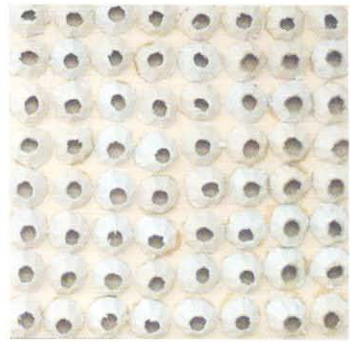
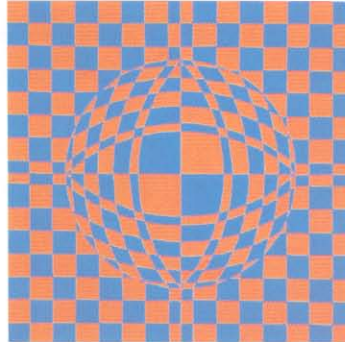
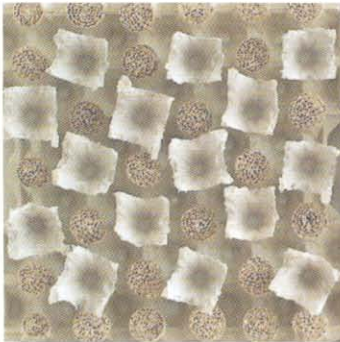
1. Hatırlama
2. Betimleme
3. Listeleme
4. Anlamlandırma

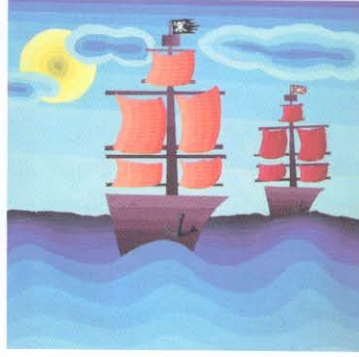
Bilgi düzeyinde düşünmeyi harekete geçiren sorular:

1. Ne?
2. Ne zaman?
3. Nerede?
4. Kim?
5. Kim tarafından?
6. Nasıl betimlenir?
7. Nasıl tanımlanır?
8. Nasıl yazılır?
9. Nasıl listelenir?
10. Nasıl söylenir?
11. Nasıl işaretlenir?

B. Entelektüel Becerileri Geliştirmek

Kavrama düzeyinde ise öğrenciler temel sanat öğeleri olan nokta, çizgi, leke, form (şekil), biçim, ışık-gölge, renk, doku (tekstür), yön, ölçü, aralık (espas) kavramlarını veya kurallarını ilişkilendirip düşünmeye başlarlar. Sözün yanında ussal bir çalışma süreci gerektirir. Bilgilerin nasıl hayata geçirilebileceğine ilişkin karşılaştırma yeteneğini görsel malzemeyle; örneğin fotoğraflar, filmler, slaytlar, iş yaprakları ile destekleyerek bir kavramı kendi içinde kullanabilmesinin yanında farklı kavramlarla bağlantı kurabilmesini sağlamaya yönelik uygulamalı çalışmalar yaptırılarak geliştirilir.

Eskiz

Kavrama düzeyinde düşünme şekilleri ve becerileri:

1. Yeniden tanımlama
2. Yeniden düzenleme
3. İlişki kurma
4. Açıklama

Kavrama düzeyinde düşünmeyi geliştiren sorular:

1. Yeniden nasıl düzenlenir?
2. Yeniden nasıl tanımlanır?
3. Nasıl açıklanır?
4. Kendi cümleleriyle nasıl ifade edilir?
5. Nasıl karşılaştırılır?

C. Problem Çözme Yeteneğini Geliştirmek

Uygulama düzeyinde; öğrenciler temel sanat öğeleri olan nokta, çizgi, leke, form (şekil), biçim, ışık-gölge, renk, doku (tekstür), yön, ölçü, aralık (es-pas) kavramlarını, fikirleri, kuralları veya formülleri uygulamaya koymayı öğrenirler. Öğrenciye yeni bir problem verilir. Kazandırılan uygulamalı tekniklerle problemi çözmesi beklenir. Bu öğrenme süreci içinde öğrenci problemle başbaşa bırakılır. Öğrencilerin yardımcı görsel malzemeler ve birbirleriyle olan iletişimi gözlenir. Daha sonra çözümlenen problem hakkında öğretim elemanı ve öğrencilerle birlikte eleştiriler ve değerlendirmeler yapılır.

Uygulama

Uygulama düzeyinde düşünme şekilleri ve becerileri:

1. Çalıştırma
2. Çözme
3. Gösterme
4. Kullanma
5. Hesaplama
6. İnşa etme
7. Geliştirme

Uygulama düzeyinde düşünmeyi geliştiren sorular:

1. Nasıl tahmin edilir?
2. Nasıl hesaplanır?
3. Nasıl geliştirilir?
4. Nasıl gösterilir?
5. Nasıl kullanılır?
6. Nasıl sonuçlandırılır?

Sonuç:

Bu öğrenim süreci içerisinde kullanılan öğretim teknikleri ile yapılan çalışmalarda; öğrencilerin duyu organlarının harekete geçirilmesi, algı düzeyinin yükseltilmesiyle ve görsel materyalleri; daha önce yapılmış örnek işler, sergiler, fotoğraflar, filmler, slaytlar, iş yapraklarını kullanarak, hangi işi, nasıl, nerede, hangi araç-gereçlerle, ne kadar sürede bitireceğini belirleyebilen, gerektiğinde işlem basamaklarını göstermeyi, iş yaprakları oluşturmayı, uygulamalar yaparak, araştırmacı, inceleyici, sorgulayıcı, entellektüel ve kültürel bakış açılı, kopyacılıktan uzak özgün ve yaratıcı bir anlayış kazanmaları sağlanmaktadır. Görsel malzemelerin, düşüncelerin, tanımların, sözel anlatımın yetersiz olduğu durumlarda öğrenmede daha etkili olduğu açıktır. Öğrencilerin bu yöntemle deneyerek, görerek, yaşayarak daha iyi öğrenebilmeleri sağlanmıştır.